

Burgerplatform voor Steun aan Vluchtelingen

Toen er in 2015 veel mensen asiel aanvroegen in België, kon de overheid de druk niet aan. Niet iedereen kon terecht voor registratie bij de dienst Vreemdelingenzaken en velen moesten later terug komen. Er waren niet genoeg opvangplaatsen en mensen belanden op straat, zonder hulp. Veel mensen die naar België gevlucht waren, sliepen hierdoor noodgedwongen in het Maximiliaanpark, een park dat zich toen naast de dienst Vreemdelingenzaken bevond, in hartje Brussel. Als reactie hierop kwamen vele burgers en verenigingen samen om voor deze mensen iets te betekenen. Samen richtten zij het Burgerplatform voor Steun aan Vluchtelingen op en zorgden voor **maaltijden, medische zorg, onderdak, animatie, psychologische steun en onderwijs in het Maximiliaanpark**. Nu, vier jaar verder, is het aantal asielaanvragen in België gedaald ten opzichte van 2015. Desondanks zijn er nog steeds mensen op de vlucht die aangewezen zijn op het Maximiliaanpark. En nog steeds staan daar burgers klaar om hen op te vangen. In mei (2019) werd een tijdelijk opvangcentrum, met 140 plekken, opgericht voor de migranten die in het station van Brussel Noord verbleven. Deze tijdelijke oplossing is een samenwerking tussen het Burgerplatform, Samusocial en het Rode Kruis. Sinds 2015 is het Burgerplatform voor Steun aan Vluchtelingen gegroeid in aantal en hebben zij groepen verspreid over heel het land, niet enkel in Brussel.

Tijdens een studiebezoek van Home Away From Home spraken de onderzoekers van dit project met verschillende burgers die actief zijn in het Burgerplatform. Deze burgers vangen asielzoekers en migranten die geen slaapplek hebben voor een nacht op in hun eigen huis. Wat motiveert hen? Met welke drempels krijgen zij te maken? En hoe gaan ze met deze drempels om? Deze vragen beantwoorden we in dit artikel.

Wat motiveert burgers om migranten in hun eigen huis te slapen te leggen?

“Het Burgerplatform voor Steun aan de Vluchtelingen beoogt concrete solidariteit met alle migranten.” De deelnemers van het Platform die wij spraken gaven aan dat zij slaapplekken aanbieden aan mensen op de vlucht, die geen slaapplek hebben, omdat dat het juiste is om te doen. Ze zijn verontwaardigd over het beleid van de overheid jegens migranten en komen samen in beweging tegen de onmenselijke behandeling van deze groep. In 2018 waren er huiszoekingen bij burgers die deel uitmaken van het Platform. Ook liep er een rechtszaak tegen één van de burgers. Het Burgerplatform gaf aan geschokt te zijn door de vervolging van gastgezinnen en de poging om solidariteit te criminaliseren. De burgers die wij spraken, gaven aan dat zij door deze poging tot intimidatie zich nog meer geroepen voelden om op te komen voor de rechten van migranten en zich samen solidair op te stellen met mensen op de vlucht.

Wat vinden de burgers goed aan het Burgerplatform?

Het Burgerplatform is een burgerbeweging die de burgers vrij laat om zich in te zetten. De burgers die deel uitmaken van het Burgerplatform zijn geen vrijwilliger. Ze ondertekenen geen vrijwilligerscontract. Het zijn burgers die het niet oké vinden wat er gebeurt met hun medemens en vanuit die verontwaardiging hun medemens opvangen in hun eigen huis. Deze burgers zien zichzelf niet als vrijwilliger. Zij zien het als hun plicht om zich in te zetten vanuit hun menselijkheid en vanuit de verontwaardiging die zij voelen over het overheidsbeleid. Wat de burgers die wij spraken zeer positief vonden aan hun engagement in het Platform is het gevoel van samenhang. “Ik ben het niet eens met wat er gebeurt en ik kan er iets aan doen. Net als ik denken veel mensen hier hetzelfde over.” Veel mensen zijn verontwaardigd over het beleid van de overheid en komen daarom zelf in beweging. De burgers die deel uitmaken van het Platform, hebben contact met elkaar via een facebookgroep. Via deze facebookgroep kunnen de deelnemers laten weten wanneer zij

kunnen opvangen of chauffeur kunnen zijn. Ook worden er onderling tips en ervaringen uitgewisseld. Ondanks dat veel burgers elkaar (nog) niet persoonlijk hebben ontmoet, communiceren ze wel online met elkaar en ondersteunen elkaar. Zo ontstaat er een gevoel van saamenhorigheid. Samen staan zij solidair met elkaar en met migranten.

Een praktisch voordeel van je engageren via het Platform is de flexibiliteit. Je kan mensen helpen, maar je kan zelf bepalen hoe vaak, wanneer en hoeveel mensen je wilt opvangen. Wat ook gezien werd als positief is dat het Burgerplatform laagdrempelig is en de hulp die je biedt concreet is. Je kan iets doen. Je kan helpen met iets heel praktisch. Je kan voorzien in een duidelijk zichtbare nood: een veilige slaapplek. Dit maakt het ook makkelijker om bewustzijn te creëren binnen je eigen netwerk. Persoonlijke ervaringen van burgers die deel uit maken van het Burgerplatform worden gedeeld, mondeling en via sociale media. Dit werkt sensibiliserend en zo wordt er een brug geslagen tussen burgers en migranten. Mensen komen meer te weten over de noden van migranten en dit thema wordt minder een ver-van-mijn-bed-show.

Veiligheid voor de gastvrouwen, gastheren én voor de gasten

Er wordt rekening gehouden met de veiligheid van de gastvrouwen, -mannen, -gezinnen én de gasten door erop te letten wie er bij wie wordt ondergebracht. Een vaste groep vrijwilligers is aanwezig in het park en wijst mensen toe. Zo worden jonge meisjes en de meest kwetsbaren ondergebracht bij families en niet bij alleenstaande mannen. Doordat de burgers van het Burgerplatform geen vrijwilliger zijn, maar burgers die iets goeds doen voor hun medemens, hoeven zij van te voren geen verklaring van goed gedrag in te leveren of een introductiegesprek te hebben. Iedereen die mensen wil opvangen in zijn of haar woning kan dat doen. Dit roept bezorgdheid op omtrent veiligheid van beide partijen. De burgers die we spraken gaven echter aan dat zij zich nooit onveilig voelen met de vreemden die bij hen overnachten. Vaak komen dezelfde mensen terug en worden het vanzelf bekenden.

Met welke drempels worstelen de burgers van het Platform?

De burgers die we spraken worstelen met verschillende en uiteenlopende drempels. Voor wie die niet in Brussel woont, kan het soms lastig zijn om een chauffeur te vinden. Meerdere burgers die we spraken gaven aan dat er ook financiële drempels zijn. Naarmate je vaker mensen opvangt kunnen de kosten flink oplopen (benzine, treintickets, eten, tandenborstels). Anderen gaven aan dat er soms onaangekondigd meer gasten voor de deur staan dan ze in huis kunnen of willen nemen op dat moment. Maar ‘nee’ zeggen tegen iemand die ‘s avonds laat op de stoep staat en geen slaapplek heeft, is erg lastig. Deze drempel sluit aan bij een onderwerp dat veel aan bod kwam binnen het onderzoek van HAFH, namelijk: welzijn en zelfzorg.

Welzijn en zelfzorg

Een knelpunt dat vaak aangehaald wordt door vrijwilligers en professionelen die actief zijn in projecten en initiatieven die vluchtelingen, asielzoekers en migranten ondersteunen en die wij spraken voor het onderzoek van HAFH, is welbevinden en zelfzorg. Voor een langere tijd mensen op de vlucht opvangen en ondersteunen kan mentaal zwaar wegen, stress opleveren en van impact zijn op je welbevinden. Daarom biedt het Platform psychologische ondersteuning aan aan burgers die hiervan gebruik willen maken. In de groep in Antwerpen wordt hier echter nooit gebruik van gemaakt. Waardoor dit komt is niet duidelijk. Het kan zijn dat de drempel om hierom te vragen te hoog is, of er wordt geen gebruik van gemaakt omdat mensen het niet nodig hebben. De andere burgers die we spraken gaven aan dat psychologische ondersteuning voor hen niet nodig was, omdat zij voor steun terecht kunnen bij vrienden en familie.

Burgers gaven aan dat het kennen en respecteren van je eigen grenzen erg belangrijk is voor hun zelfzorg. Het kan zijn dat je geen mensen wil opvangen op een bepaald moment. Dit is niet erg, omdat het Burgerplatform zoveel actieve leden heeft dat je het (wanneer nodig)

aan anderen over kan laten. In de Facebookgroep kun je zien dat er andere burgers zijn die wél op kunnen vangen. Op momenten dat het voor iemand niet lukt om op te vangen kunnen zij terug vallen op de steun van de anderen. Wat de burgers helpt bij het accepteren en toegeven dat er momenten zijn waarop zij geen mensen kunnen opvangen, is dat anderen dat ook aangeven. Het is zichtbaar dat burgers aangeven: 'Ik kan deze weken niet helpen.' Dit helpt anderen om in te zien dat het oké is om ruimte en tijd voor zichzelf en hun eigen noden te nemen. Anderen mensen uit de groep kunnen wél mensen opvangen op momenten dat jij dat even niet kunt. Zo zetten de burgers zich samen in voor mensen in migratie. Zo zijn zij samen solidair met migranten.

Wil je een initiatief starten? Of je aansluiten bij een bestaand project? Neem een kijkje op www.hafh.eu en raak geïnspireerd!

Tekst door Roos Bastiaan